

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Tordacsanos és Udvarhely-
vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága

Előfizetési ár: egész évre 10 K, fél évre 5 K.
negyed évre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdeté-
sek díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyud-
varhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta
takarékpénztári csekk- és kifizetési számla 10489. sz.

Imádság.

Nagy Isten!

Csillagok ragyogatója, a ha-
lovány kék ég ura, hozzád re-
megnek lombjaink, sóhajunk a
fekete rögből. Gyökerek ereje,
éltető ár erősítsd meg szála-
inkat, szorítsd össze rögjeinket,
hogy e véres szél fúvásban haj-
latlan megállhassunk törelen-
nek, ha újra szállong meleg
hajnalaid harmata.

Mert szállania kell!

Nagyítsd meg szívünket Uram,
vércseppjeink ereje skönyveink
árját melegítsd bársónyosan
puhává.

Lágyítsd meg a szíveinket,
szépítsd meg a festvéremlékek,
a gyermeknapok hangulatában,
hogy jóssággá olvadjanak, azután
keményítsd acélsővé s hullajt-
sád be szentül tusakodó fiaink
erei közé.

Csendesek a tornácaink, fe-
héren alszanak a falak s ha
reáperu evez az alkony korma,
nem verődik föl a gazda kopó-
gása; kis kapukban halogat a
mese.

De édesítsd meg az ajkainkat,
Istenünk, folyasd föl reá a lel-
keinket, hogy mézes álmot lel-
jen a visszatérő.

Ezer évig sirtunk, Uram!

S ezer esztendő csendes kinja
le nem törött, el nem rutított
bennünket: piros vérrrel, fehér
fürtökkel térdepeltünk az örök-
mécs alatt.

Csak ágyasztuk a buza alá
mezőinken s kérges tenyerünk
összetevődött mindig feléd, Uram!

Sirtak a nótáink, könnyezett
az örömünk s lelkünk el nem
feketedett.

Ugy-e, nagyok vagyunk, Uram!?

Ébreszd fel, Isten, az ezer-
éves álmot, s nagy ivben szál-
longó lelkeinket lendítsd át a
hit, a reménység véglete felé,
tárjad ki ezeréves lelkünkben
a hányattatás, az átkinlódások
erejének mély kújjait, ó, hogy
felömlőljön a lélek acélja, s foly-
lya be szíveinket, izmainkat,
tapadjon az agyunkra s feszítse
egyenessé a gondolatainkat is.

Szórd szemünkbe Napod fé-
nyét és sugarazd lelkünket a
jövő elébe, hogy forró fehér
tűzzé lobbanjon szíveink min-
den dobbanása, viharozd belénk
a nagy szózatot: fölébredtünk
a második ezer évre.

Jók vagyunk, mi nagy Iste-
nünk!

Ekéink éle mindig fényes,
édes mámor a borainkban, s
pirosuló gyürkés kenyerünk met-
szésében mindig Te érted a ke-
reszt.

Melegen dalol az Alföldünk,
szélvészéd röpi a csikósainkat és
a nagyon teli lelkünket a Szüz-
anyának sirjuk. Szépek vagyunk
a kinunkban, nemesek a mun-
káinkban és nagyok az erőink-
ben.

A Te néped vagyunk, jó Isten.

Ejtsd hát le lágy szemeidet
nyüzsgő bolyainkra s hasadjon
Isten-lelked puha mosolyba, ha
a Kárpátok közé tekintesz.

És vegyél a jósságodba, öleld
át szíveddel lelkes leányodat: a
Szüzanya hazáját s borítsd szent
véredet reánk, hogy összetör-
jön rajta minden durva táma-
dás.

Ne engedd, Istenünk, hogy a
havas északkelet törjön buza-
tábláinkra, meleg dalt rejtő bo-
rainkat ne engedd a pálinka
kajánságának s hamvas, szüzi
testeinkig ne hagyj, ne hagyj,

ó taszítsd el a kozák öklöt.

Lehelj tüzet kardjaink por-
gójára s fegyvereink golyóinak
adj jó irányt, hogy véresen írja
be a szívekbe, a megbántott
igazság torló keserveit.

Gyujts égő tüzet a lelkeinkbe,
hozd fel szíveink minden me-
legét, tegyél megadóvá bennün-
ket.

S jósságainkat leheld bele a
küzdőinkbe, gyökerezd lelkeiket
a lelkeinkhez, hogy szívvel-vér-
rel hasítsák ki nagy számadá-
sukat.

S aztán hozd vissza
őket nagy Urunk, ha mezőinken
átremeg harangjaid szava, ha
kigyulnak fényes csillagjaid, tér-
hessen meg házaikba a békés
fő s fürtös gyermekeink ajka,
kapja meg az apai csókot.

Oly egyedül állunk Istenünk,
mostohája vagyunk a nagy vi-
lágnak, csak puha szenteid
alól várjuk a meleget.

A Szüza ya országa jajong
feléd, csókold reánk a fehér
béke puha selymét.

Istenünk, ne hagyj minket!
(„Budapest“) **Rátkay Lajos.**

Negyedmillió költségvetés.

Székelyudvarhely r. t. város 1915.
évi költségvetésének tervezetét a
számvevőség összeállította és a hét
elején a Tanács a képviselőtestület
tagjaihoz szétküldötte.

A szükségletet 250.054 K 88 f, a
fedezetet pedig 250 ezer 204 K 57
fillérre tervezik s így 149 K 68 fil-
lér lenne a fölösleg.

A fedezetre azonban — miután a
rendes bevételeknél **76,192 K 31**
fillér a deficit — 60 percent köz-
igazgatási, 5 percent állami elemi
iskolai, 3 percent óvodai és 2 per-

cent ipariskolai pótdó, vagyis ös-
zesen **70 százalékos pótdó**
van előirányozva az **1915. évre.**

A költségvetés a városi villamos
mű bevételeiről és kiadásairól —
felvilágosítást nem nyújt.

E városgazdasági szempontból oly
fontos intézménynek pedig — néze-
tünk szerint — a költségvetésben
feltétlenül szerepelnie kellene.

Hiszen ez is városi; legalább név-
leg az.

E nélkül a költségvetés hiányos-
nak mutatkozik s a városnak ez a
legnagyobb és egyedül figyelmet ér-
demlő vállalata úgy tűnik fel, mintha
néhány ember privát üzlete lenne.

A város közönsége méltán kíváncsi
lehet arra, hogy ez a kitünően jöve-
delmező, mindenütt nagyszerűen be-
vált és itt is oly széles körben fel-
karolt vállalat, közel egy évtized
óta Székelyudvarhelyt miképp funk-
ciónál?

A polgárság is tudni, számszerű-
leg látni ohajtáná, hogy a város ré-
széről hozott tetemes anyagi áldo-
zatoknak van-e és mi az eredménye?

Arra kérjük tehát **Ugron János**
főispánt, aki a vármegye legkisebb
községének ügyeit is meleg szere-
tettel karolja fel, hogy Székelyudvar-
hely városnak ezt a nagy fontos-
sági közgazdasági intézményét ré-
szesítse különös figyelmében.

Szegény ez a város nagyon. Min-
den kis fillérre szüksége van. Ha
70 helyett 40, esetleg még kevesebb
percent pótdó nehezednék a válsá-
gos helyzetbe került polgárság nya-
kára, valóban jótétemény lenne.

A városi villamos-mű költségve-
tését és zárszámadását okvetlenül a
többiekkel összekapcsolva kellene
tárgyalás és felülvizsgálás alá bo-
csátani — előzetes kinyomtatás, a
képviselettestület összes tagjaihoz
való megküldés után.

**Ismerősei, jó barátai kö-
rében mindenki ajánlja a**

„Székelyország“-ot!

Székely baka-temetés.

Irta: Pál István.

Sárga koporsóba temetnek egy bakát, Önként jelentkezett védeni a hazát. Mig ott gyötörte a fájdalom és a kín A halálos ágyon rebegte ajkain:

— Nem tudom már többé elhagyni az ágyam,
Édes jó Istenem, nem teljesül vágyam!
A mire úgy vágyom! Érzem, nem érem meg,
Édes magyar hazám, hogy érted haljak meg!...

Szavaira csend lett. — Csendes a nagy terem. —
A temető szélén várja a sirverem. Nem siratja szülő, két testvére jelen. Imája, emléke él a szíveinken!

Készen a sirhalom. Néma a temető.
Ki pihen alatta? Tudja a Teremtő! Hogy szívből szerette szép Magyarországot,
Isten adott érte, örök boldogságot...
Székelyudvarhely, 1914. okt. 20.

Torda város a hadbavonultakért.

[—gh] Nyugodt önérzettel mondhatjuk el, hogy a Székelyföldön, sőt talán Erdélyben sem találjuk párját Torda város minden szépeért, jóért lelkesülő, tevékeny társadalmának.

És ezt elsősorban a vezetésre hivatottak fáradtságát nem ismerő munkásságának lehet tulajdonítani.

A hazafiság, az emberszeretet élő példája Harmath Domokos eszméje is, amely mellé most a tordai közvélemény csoportosul.

Rákóczi emlékünnepeket rendeznek a hadbavonult tordai katonák téli ruhával való ellátása céljaira.

Az ünnepélyt november hó 1-én d. u. 4 órakor a tordai „Vigadó”-ban tartják s arra a következő érdekes műsort állították össze:

1. Rákóczi imádsága; énekel a tordai Dalkör. 2. Megnyitó beszédet tart: Dr. Szenkovics Aurél városi tisztifőügyész. 3. Kuruc dalokat énekel a Dalkör. 4. A fehér cár tragédiája. Irta Horváth Lajos székely katoná és szavalja: Veress Margit bölcsészett hallgató. 5. A mai világháborúról szabad előadást tart: Dr. Cholnoky Jenő kolozsvári egyetemi tanár. 6. Himnusz; énekel a Dalkör.

Előadás alkalmával a tordai Rákóczi emlék zászló és az 1848—49-iki szabadságharc emlék zászlója közszemlére lesznek kitéve.

E jótékony célú Rákóczi emlék ünnepi előadást a tordai magyar közművelődési Ház vezetősége rendezi és pedig II. Rákóczi Ferenc fejedelem havainak hazahozatala évfordulója alkalmából.

Az „Augusztus Gyorssegély Alap”-nak, a legmagyarabb lelki főherceg-asszony intézményének élén Dr. Betegh Miklós kormánybiztos felesége, Tordaaranyosvármegye Istentől elhívott fenkölt lélekkel s a szeretetben példaadólag buzgólkodó főispánja áll.

Az egész vármegye, hölgyközönsége követi és a buzgó főispánné fáradhatatlanul vezet, akár csak egy vitéz tábornok a diadalmas harc mezején. Sok és nagy értékű adomány hirdeti elévülhetlen érdemeit.

A harctéren küzdő s az onnan sebesülten és betegen hazaérkezett s ápolásra szoruló katonákat Zilahy Sebess Andor polgármester ügybuzgó felesége, a tordai Vörös-Kereszt-Egylet segítő táborának élén vezeti nagy szeretettel és fenkölt lelkesedéssel.

Mintegy 300 sebesült és beteg katoná sorsáról gondoskodnak Tordán.

Másfelől pedig a polgármesterné ihletett lélekkel toborozta össze a tordai lelkes hölgyek munkás légióját s készítik a sok kötött téli ruhát derék vitézeink részére.

Legutóbb ismét 224 drb hősapkát, 221 pár térdvédőt és több pár érmelegítőt szállítottak Tordáról a hadsegélyző hivatalnak.

A küldemény értékét maga az anyag és a készítési mód is emeli, mert valamennyi eredeti berlini pamutból s kézzel kötve készült.

Ha úgy lenne...*

Irta: Gagyi Samu.

II.

Szombaton reggeli 8 órakor érkezünk meg. A gyorsvonati hosszú Pullmann féle kocsik kellemesen ringatott, s bár csak ülőhelyzetben, de a hosszú ut alatt még is szundikálhattunk s így csak kevésbé voltunk fáradtak.

A munkás népnek nagyobb része ilyen időben már a mezőn dolgozott. Néném is kevéssel utánunk érkezett haza egy zsák répa levéllel a malacai számára, s nagyon elbámult, hogy minket a szobában talált.

— Hát nem tudod már régóta, hogy ismerem a pitvar ajtód möl-nár zárjának a titkát, s távollétedben is betudok jutni lakásodba, mert sem az első, sem a hátsó szoba ajtaját nem szoktad bezárni? — feleltem neki.

A vasuti utazással járó szokásos köszönport lemosva magunkról és a véletlenül betoppanó majorné által hozott zsendice és édes ordából kedvünkre falatozva, körútra indultunk.

Az augusztusi hőségben rendesen nagyon kevés víz szokott a patak medrében folydogálni úgy, hogy az ott levő palló nélkül is átmehettünk volna száraz lábbal, de hát a dunai

* Az első cikk a „Székelyország” ez évi 31-ik számában jelent meg. Szerk.

hidakhoz szokott átjárók mellett, az ilyen pallókon való átkelést már csak nem mellőzhette egy élénk 10 éves fiú, ki a vasuti síneken is pár száz méternyi utat megtud tenni anélkül, hogy az egyensúlyt elveszítené, s le tenné lábát a sínekről. Nem azért jelsz tornász, hogy egy 6 öles gerendán át ne mehetne futólépésben.

A patak tulsó oldalán a ref. egyházi malom helyén és kertjében egy szakszerűen kezelt gyümölcsfa iskolát találtunk, hol épen a vadoncoknak alvó szemzés útján való benemesítésével foglalkozott Kelemen András, az állami iskola egyik tanítója és a ref. egyház kántora néhány gazdasági ismétlő iskolai tanulóval.

— Hozta Isten urambátyám! Épen jókor. Legalább láthatja, hogy begyakorolták-e elegendőleg ezek a fiúk a gyümölcsfák nemesítését és kezelését — fogadott a község szülöttje, a szorgalmas, ügybuzgó tanító.

Ime ezek a fiúk itt, ha jól tudom mind közelebbi vagy távolabbi rokonság a Gagyi József, Lajos, Mihály, László, a Farkas Sándor, Lajos, László, a Gálffy Mihály, Károly, a Somodi Domokos; Péter István; Gedő István; Herczeg Ferenc unokái. Már csak a nagyapjuk nevét említem, mert tudom, hogy csak azokat ismeri vagy ismerte inkább.

Bizony Andris öcsém régen volt már az, mikor nagy anyádtól az emeleti tornácra ülve néztük a piacon karikázó gyermek csoportokat. Akkor még fiatal diák voltam s az érettségi bizonyítvánnyal zsebemben azt számlálgattuk, hány év lehet még addig, míg pap lehetek s hol lesz a község, melynek lakói megválasztanak.

Nagyanyád már régen Tövishegyben porladozik. Azok a fürgé gyermekek is megöszültek s nem dobják a deszkát a guruló karika elé, hogy fölfoghassák és az ellenfél felé gurítva, előre nyomulhassanak, s azokat hátrálásra kényszerítsék.

Átalakult itt minden. De hát így kell annak lenni.

Az állóvizekben, mocsarakban csak undok békák, piócák s a környezet léghőjét dögleletessé tevő bacillusok tanyáznak és szaporodnak. Fürgé pisztrángok élnek azonban a gyorsvízi patakokban. Dus növényzet fejlődik az ilyen patakmenti völgyekben.

Ez a mi, vagy jobban mondva a tí falutok éveken át mocsárszerű volt. Nem fejlett, de poshadt benne minden, míg le nem csapoltátok, egy páran lelkesen munkához nem láttatok.

Fájdalommal néztem a távolból, hogy az egyenetlenség, visszavonás, torzsalkodás miképp dúl, rontja a közérkölsöket. Örömmel látom, most legujabban, hogy önérzetre ébredett a nép. Egyetértő papjai, tanítói vannak, kik vállvetve helyes irány felé vezetnek s azóta halad rohamos lépésekkel a gazdasági, szellemi és erkölcsi téren egyiránt.

Nagy befolyással volt erre a Bor-székely által tervezett, a székely iparkamara által sürgetett transversális vasutnak létesítése, de ez magában még nem elegendő.

A közügyekért lelkesedő vezető embereknek kellett a felszínre kerülő s jó példadással előlmenni. Ezek fátyla világánál látták, ismerték meg a helyes utat a község lakói.

Eltűntek az önérdék hajhászó, a közügyekért mit sem tevő s csak a zavarásban halászó szájhósszok. Benőtte a fü lábaik nyomát. Új életre kelt minden! Áldom az Istent, hogy ezt még megérhettem s láthatom.

Mond csak Andris öcsém, hol a konzerv-gyár? Halad-e az üzlet?

— Felső széna üben. Nem messze az indóházától. Elég jól indult. Most újabban aszalók berendezéséhez kezdtünk.

Az a Lőrinczi feleségestől együtt nagyon ügyes, életrevaló. Mint szakaszvezető került ki a katonaságtól, de kevés birtoka lévén itthon, elérhető állás után nézett. Bejutott a dévai tanítóképzőhöz pedellusnak. A felesége szakácsné volt a konvik-tusban. A képezde kertjében sok mindenféle finom gyümölcsöt termelnek s a nyári szünidő alatt az igazgató arra használta fel őket, hogy szedjék a gyümölcsöt s szállítsák a konzerv-gyárba. A szemfüles fiatalok látták így a gyümölcs befőttek, izek, aszalványok készítmódját és eltanulták.

A mint néhány száz koronát félre tehettek megtakarított fizetésükből, hazajöttek. Kikutatták, kinél kapható itt és a vidéken nekik való gyümölcs.

Faiskolánkból már szépen elszaporodott mindenféle a finomabb gyümölcsfa ezen a vidéken.

A cseresznye, meggy, szilva már termőre fordult. Összevásárolták s a Déván látottak alapján elkészítették. Ezidőben nyílt meg a vasutunk is.

Ők már tudták, hol értékesíthetik s már az első évben szép haszonnal dolgoztak. Sok ládát szállított el tőlük az új vasút, tele finom gyümölcs izek és konzervekkel.

Mint a mikor egy hangya rátalált a nyitva feledezt cukros dobozra s utána fekete szalagnak látszik a hangyák tömege, amint vándorolnak a cukrosdoboz felé: úgy sietett a kiváncsiak sereg Lőrincziékhez látni, tudni, hogyan csinálják ők a pénzt a gyümölcsökből?

A téli háború borzalmai ellen

katonáinknak prémre levén szükségük, akinek van küldje e

cimre: Hadsegélyzőhivatal Budapest, IV. Váci-utca 38. A posta szállítja.

A harctéren kitüntetett 82-es székely bakák.

Híven a multhoz, melyben mindig csodálat és bámulat tárgya volt a székely vitézség, eljött a jelen ragyogó bizonyítéka, hogy Csaba utódai méltók azokhoz a hagyományokhoz, miket pezsgő vérükben örökölték elődeiktől.

Hangzatos szavak és frázisok helyett álljon itt az alábbi fölséges valóság, hirdelve minden időknél az elavulhatatlan székely vitézséget és dicsőséget:

„Katonák! Mint már tudomásotokra hozatott a napi parancsban, Ő Felsége eddig az ezred kötelékéhez tartozó 38 altisztet és közembert tüntetett ki az ellenséggel szemben tanúsított különösen bátor magatartásáért.

Vajjon mit tettek eme hőseink, hogy Ő Felsége által tüntették ki, mint különösen bátor férfiak és hősök?

Egyelőre csak egyesek tetteit ismerjük a következőkben:

1. **Moldován Gyula** törzsrőmester a 6. századnál, mint egy hírszerző különítmény parancsnoka, kitűnő viseletéért az I. oszt. ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve. Bátor és ügyes vezetés által feladatát, dacára a öbbszöri összeesapásnak az ellenséggel, eredményesen oldotta meg és a feladat elvégzése után csapatát hiánytalanul századához visszavezette.

2. **Sövér Lajos** gyalogos egy kozák őrzárattól bekerítve, vitézül védekezett, leterített négy ellenséget és súlyosan megsebesülve, kivonta magát az elfogatástól. Ezen hősiességéért az I. oszt. ezüst vitézségi éremmel jutalmaztatott.

3. **Iszlai József** gyalogos ismételt önként jelentkezett, mint cirkláló és halált megvető bátorsággal bajtársainak a legtöbb példát mutatta. Az I. oszt. vitézségi érem lett ezen kiváló magatartásáért jutalma.

4. **Bartha Péter** szakaszvezető súlyos sebesülése dacára, a dunajovi ütközetben bátran kitartott szakaszával az ellenséges tűzben, ismételt előre rontott, míg sebesülése folytán erőltlenül összerogyott. Ezen hősiességéért az ellenséges tűzben, Ő Felsége az I. oszt. ezüst vitézségi éremmel tüntette ki.

5. **Nagy Albert** tizedes, dacára hogy mindkét lábán súlyosan megsebesült, felváltásáig hideg vérrel harcolt tovább. Jutalma, mint más bátor katonának, a II. oszt. vitézségi érem lett.

6. **Makai Pál** tizedes az utolsó pillanatig kitartott az ellenséges tűzben és dacára a heves golyózápornak, egy sebesült tisztet hozott biztonságba. Cselekedete jutalmául Ő Felsége e hű katonát a II. oszt. vitézségi éremmel tüntette ki.

7. **Szopos Lajos** szakaszvezető, mint oldalvéd a dunajovi ütközetben csapatával kilenc foglyot ejtett. A meryskovi ütközetben példás magaviseletével csapatát a legjobb hangulatban tartotta és 36 órán át az ellenségnek több heves támadását védte ki. Ilyen önfeláldozó magatartásáért az I. oszt. vitézségi érem lett a jutalma.

8. **Almásy János** gyalogos fel-tűnő kitartásáért az ellenséges tűzben és vitéz magatartásáért egy szurnyohamnál, ahol ő egymaga öt orosz szurt le, szintén a II. oszt. vitézségi éremmel lett kitüntetve.

9. **Péter József** e. é. ő. hősiességé magaviselete által az ellenség előtt tüntette ki magát, amennyiben a leghevesebb tűzben legénységét maradásra tüzelte és dacára a nagy veszteségeknek mindvégig kitartott, továbbá tettét megkoszorúzta a kimerült zászlóaljparancsnoka elvezetésével. Ő Felsége páratlan magatartásáért a II. oszt. ezüst vitézségi éremmel tüntette ki.

10. **Schiller András és Kovács József** őrzetők egy rohamnál az ellenséges tűzre annyira vitézül viselkedtek, hogy az ellenség négy ágyut volt kénytelen visszahagyni. Ezen vitéz katonák jutalma a II. oszt. vitézségi érem lett.

11. **Lőcsy Lajos** e. é. ő. tizedes közvetlen közlelől fegyverét több ellenséget leterített és azután lehetővé tette, hogy egy önkéntes, súlyosan sebesült bajtársa visszavonulhatott.

Nem gondolva saját életére, hanem saját magát is kitéve egy esetleges megsebesülésnek, élő példáját adta a bajtársi összetartásnak és a közismert emlék-mondatnak: „Az összes egyért, egy az összesért.” Ő Felsége által legkegyelmesebben adományozott I. oszt. ezüst vitézségi érem díszíti ezen derék katonák mellét.

Katonák! Vegyetek magatoknak példát eme derék és bátor bajtársatok cselekményéről.

Tetteik aranytollal jegyeztetnek fel a történelemben. Ők a halhatatlansághoz tartoznak, mert míg a 82-es gyalogezred és évszázadok óta dicsőséges hadseregünk egyáltalán állani fog, ugyanaddig fog az ő nevük és tettük az ifjúságnak példaképpen odaállítatni, mint a bátorság és hősiesség igaz megtestesülése.

Esetleg néhány nap múlva ismét újabb ezrek fognak közületek az ellenség szemébe tekinteni, ti többiek pedig rövid néhány hét múlva követitek őket. Ez alkalommal mutassátok meg úgy, mint kitüntetett bajtársaitok, hogy méltó utódai vagytok igazán bátor elődeiteknek. Mutassátok meg, hogy ti a hős székelyek legszebb erényeit örököltétek, mint hűség és ragaszkodás legfelsőbb Hadurunk, hűn szeretett királyunkhoz és legforróbban szeretett drága hazánkhoz.

1. osztályu ezüst vitézségi érmekaptak tehát: Moldován Gyula törzsrőmester, Bartha Péter, Bartis De-

nes, Szopos Lajos szakaszvezetők, Lőcsy Lajos egyéves címzetes káplár és Iszlai József, Sövér Lajos gyalogosok.

2. osztályu ezüst vitézségi érmekaptak: Buldea J. és Gál András törzsrőmester, Kecskés Zakariás, Szabó Lőrinc, Todorán János őrmesterek, Albert Lőrinc Dr. Bodó Ferenc, Fekete Miklós, Köllő Imre, Kovács Károly, Kulcsár Tamás, Magyar Elek, Oláh Dénes, Vincze János szakaszvezetők, Hompolh Alajos, Madarász Lajos címzetes szakaszvezetők, Révész Rudolf egy évi önkéntes címzetes káplár, Biró Ignác, Makai Pál, Nagy Albert, Schiller András káplárok, Becze József, Kovács József, Sebők Domokos, Siklody Elek őrzetők, Balázs Elek címzetes őrzetők gyalogos, Péter József egy éves önkéntes címzetes őrzetők, Almásy János, Bálint Ferenc, Horváth Lázár és Onicasiu János gyalogosok.

Ime a székely vitézség! Legyen példaadás mindenkinek s lelkesítő szózat ez a közlemény azoknak, akik a személyes bátorság és vitézség méltánylásában csak legkevesebbet is kételkednének.

A 82-es bakák vitézségéről egy korhű és jellemző képet még!

— A napokban, hazaérkezett egy segesvári intelligens ember, aki mint közkatona szolgált valamelyik más ezredben. Szóval nem volt 82-es.

— Vitézül harcoltunk, utolsó vérrünkig, a végkimerülésig, — de a 82-es bakák, azok úgy harcoltak, hogy olyant ember még nem látott ezen a földön! Uram! — mondta, — más nemzetiségű volt az illető — én ha Isten életet ad s életemben valaha csak 82-es bakát látok, kalapot emelek előttük halálom órájáig!

Ugy látszik jó falatra talált a székely a világháborúban, hogy az utóbbi évek elkeseredését ott, a harmezőn kiönthesse.

Isten segítse őket továbbra is; jöjjenek haza örömteli szívvel s az elkeseredést hagyják emlékül a muszkának örökre...

— **Kiméljük az állatállományt!** Ezzel az intellemmel fordult minap a földművelésügyi miniszter a gazdák közönségéhez. Mi is ezt hirdetik, mikor arra figyelmeztetjük a Székelyföld gazdák közönségét, hogy ne dobják piacra kevés husu és gyenge minőségű szarvasmarháikat, sovány sertéseiket. Pénzre van szükségük? Ad a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete készpénz előleget a hizlaldájába beküldött sertésekre és a Budapesti Állatvásárpénztár a szarvasmarha hizlálás előmozdítása céljából nagyobb mértékben folyósít előleget a hizlálásra beállított és beállítandó állatokra; elvállalván egyúttal a hizott állatok értékesítését is. Azok a gazdák, akik elegendő takarmánnyal rendelkeznek, a Társaságtól előleget, vagy kívánatra hizlálásra beállítani alkalmas sovány állatokat kaphatnak.

Katona-dolog

— Képek a katona életéből. —

Írta: **Horváth Lajos** közlegény.

III.

Mi kell édes fiam?

Hőfehér kórágyon
A mellén átlöve,
Ott feküdt a székely
Hördülő mellével.

Elegáns szép hölgy volt
Olyan, mint egy Isten,
Ki gondjába vette,
Itatta, etette.

Dalolt neki sokat,
Hozott friss virágot,
Sapkájába tűzte.
A gondját elűzte.

Mi mindent meg nem tett?
Mégis, mintha tőle:
Valamit még kérne
Vitézlő vitéze.

— Mi kell édes fiam?
Kérdi szeretettel,
S lehajlik hozzája
Hőfehér orcája.

Csekély a kívánság,
Halkan, mint a szellő
Estéli zenéje,
Susogja feléje.

— Hogyha meghalok is
Adjon még reája,
Adjon egy csókot is
Az Isten megáldja,
Drága szép Nagysága.

Védekezés a ragályok ellen.

A háborús bonyodalmak közepette kétszeresen fontos a közegészségügyi hatóságok fölhívása. Kétszeresen fontos, mert hiszen, ahol lélekben és testben egészséges csapatok állanak az ellenséggel szemben, ott félig nyert csatánk van. S ahol pedig ragály dúl a népség, vagy a katonaság sorai közt, ott több pusztulást okozhat a még csírájában el nem fojtott baj, mint az ellenség leggyilkosabb tüzelése. Hála a hadvezetőségünk és közegészségügyi hatóságainak bölcs előrelátásának, eddigelé csak elvélve és elenyésző csekély számban történtek ragályos megbetegedések az országban. De történtek. És ez az egy körölmény hangosan figyelmeztet bennünket, hogy teljesítsük köteleességüket és minden tőlünk telhető erővel igyekezzünk az itt-ott fellépő ragályok tovaterjedésének meggátolására.

A ragályos kórok ellen való védekezés körében ott, ahol a mai nyomasztó pénzügyi viszonyok között költségesebb fertőtlenítési eszközöket beszerezni nem lehet, okvetlenül vegyék meg csekély három

koronáért Derzsi József pap-tanár „Élet könyve, mint állandó házirovos“-át, amelyben **egyedül biztos**, könnyű és ingyenes, mindenki által érthető s szükség esetén önmagára és övéire azonnal alkalmazható **gyógymód** van:

1. ragályos nyavalyák: **kolera**, toroklob, **tifusz**, ebdüh, taknyosság, rüh, **vérfas**, mindenféle himlő és vörheny (sakarlát, petecs), orbánc, bujakór, számarhurut, rákfene;

2. nem ragályos nyavalyák: agygyulladás, **tüdőgyulladás**, szivgyulladás, gyomor- és bélgyulladás, vese-, máj-, lép-, hólyagbajok, skrofula, **köszvény** és **csuz**, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, **nehézsébesülések**, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség, torok vagy mandula gyulladás, gyomor-katarus, örülés stb. **ellen**.

Posta-utalványon küldjön be 3 K-t és a könyvet bérmentesen kapja a „Székelyország“ kiadóhivatalától (Székelyudvarhely).

Nem humbug. 22 év alatt 400-nál több különböző esetben szerzett tapasztalat nyomán, népiesen megírt könyvről van szó, a melyből 100 példányt az E. M. K. E. is — kiváló orvosok ajánlatára — népkönyvtárai részére elfogadott.

Krónika.

— A háború története. —

Október 14.

— A Przemyslből visszavonuló oroszok alatt Sosnica közelében több hadihíd leszakadt; igen sok orosz a Sanba fulladt. Chyrovótól keletre a harc még áll. Egy kozákhadosztályt lovasságunk Drohobica felé visszavetett. Schirvindtnél az oroszok újabb átkaroló-kísérletét a németek visszautasították, miközben 1560 foglyot ejtettek és husz ágyut vettek el. Varsótól délre visszavetették az orosz előcsapatokat és Ivangorodtól délre — nagy veszteségeket okozva, — szintén meghiusították az oroszoknak a Visztulán megkísérelt átkelését.

A 4-ik szerb hadsereg a boszniai Visegrádnál és a Krupanj körül harcoló szerb sereg a legutóbbi csatákban nagy vereséget szenvedtek csapatainktól.

Október 15.

— Máramarosvármegye az orosz betörés alól felszabadult. Már csak a tiszavölgyi járásban van ellenséges orosz erő. Toronya birtokunkban van.

— Galiciában nagy csata kezdetén állunk. Az oroszoknak a starysambor—medykai vonalon megerősített állásai vannak.

— A németek a keleti harctéren az oroszokat Schirvindtnél visszavetették. Itt és Varsó alatt 11.000 foglyot ejtettek, 51 ágyut és 12 gépeggyvert zsákmányoltak.

— A német csapatok Belgiumban megszállották Gentet.

— Lillet a németek megszállották és 4500 francia foglyot ejtettek.

Október 16.

— Bukarestben egy Pasil Hassan nevű ifjútörök merényletet követett el Angliának balkáni ágensei: a Buxton fivérek ellen.

HIREK.

— **Kilüntetések.** Ő Felsége füllekecsényi Szende Ferencnek, a 82-ik ezred volt parancsnokának, kit a király háboruban dandárparancsnoksággal bizott meg, az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért katonai szolgálati keresztjéhez a hadi ékitményt adományozta. **Horn Ede** kapitány, **Geyer Károly** és **Glázer Győző** főhadnagyoknak pedig ugyancsak vitéz magatartásukért legfelsőbb elismerését nyilvánította.

— **Negyven éves jubileum.**

Csucsí Károly székelyudvarhelyi posta és táviró altiszt e hó 23-án töltötte be közszolgálatának negyvenedik évét s ma is — hála Istennek — ép erőben, munkabírással tovább szolgál. A derék postás a vasuton, a kalauz-postát kezelte hosszú évtizedeken át. Az érdem e'ött meghajolni szent kötelesség. **Csucsí** Károly hosszas, pontos és lelkiismeretes közszolgálatával elismerésre érdemes, nehéz pályát futott be. Kívánjuk tehát, hogy a Mindenható örvendeztesse meg ötét hosszú élettel, egészséggel a közérdek és családja javára.

— **A népfelkelők behívása.**

A 24—36 éves, katonailag még ki nem képzett népfelkelésre kötelezeteket e hó 29-ig bezárólag összeírják. November 16-tól december végéig pedig a sorozás történik. Tehát végre: „Mindnyájunknak el kell menni!“...

— **A fehér cár tragédiája.**

E cimen **Horváth Lajos** székelykereszturi polgár leányiskolai tanár, aki jelenleg „közlegény“ Székelyudvarhelyt a 82-ik gyalogezredben, egy költeményt írt, mely a „Székelyország“ ez évi 68. számában első helyen jelent meg. Különös örömiünkre szolgál, hogy ezt a hazafias érzéstől áthatott kitűnő verset november 1-én Tordán, a Közművelődési Ház vezetősége által rendezendő Rákóczi emlék ünnep alkalmával oly illusztris keretben és annyira előkelő személyiség adja elő, mint **Veress Margit** bölcsészett hallgató. Gratulálunk a lelkes szerzőnek, a 82-es ezred Petőfi-jének és a szereplő kisasszonynak, aki bizonyára nagy sikert fog aratni a hatásos vers előadásával.

— **Székely baka-temetés** volt e hó 20-án Székelyudvarhelyt. **Szeles Ferenc** 18 éves bádogos, aki önkéntesen lépett a 82-ik gyalogezred kötelékébe, meghalt. Temetése katonai

pompával és a rom. kath. egyház szertartása szerint történt. Nem teljesülhetett a vágya, hogy a csataterén áldozhassa fel ifju életét a hazáért és királyért.

— **Az ősi betés.** Alig pár hét áll még rendelkezésre, hogy a vétési munkálatokat befejezhessük. E pár hét alatt emberfeletti erővel kell dolgozni. Mert a hadjárat sorsát nem az arany, hanem az utolsó ezer métermázsa liszt és hus fogja eldönteni. Papok, tanítók és jegyzők! Minden faluban hirdessék ez igazságot. Egyetlen darab föld se maradjon bevetetlenül! Ma ez nagyon fontos.

— **Bodor József** volt körjegyző e hó 22-én, életének 42-ik évében meghalt. Bögöz községben, hol a ref. egyház szertartása szerint nagy részvét mellett helyezték örökös nyugalomra e hó 24-én. Halálát testvére: **Bodor Ilka**, valamint unokatestvérei és sógornője gyászolják.

— **Csik, Gyergyó és a székely népek eredetéről** **Görög** Joachim gyergyószentmiklósi örm. szert. plebános tanulmányt írt és bocsátott közre. Ezzel szemben „Kritikai észrevételek“ címmel **Jósa János** szamosújvári áll. főgimnáziumi tanár nagyon értékes füzetet adott ki 1 K-ás bolti árral; a tiszta jövődelmet a Magyar Vörös Kereszt Egyesületnek ajánlva fel. Jósa tanár igen ügyes logikájával halomra dönti Görög plebános állításait. A tanulságos füzetet ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Új atlaszokat** ad ki az elemi iskolák III. és IV. osztályai számára külön-külön a Magyar Földrajzi Intézet Résztvénytársaság Budapesten 50—50 filléres bolti árral a legújabb miniszteri rendeletek és tanterv figyelembe vételével.

TÁVIRATOK.

A miniszterelnöki sajtóosztály hiteles közlései a „Székelyország“ számára.

Muszka-módszer.

Az oroszok csapatvezéreink egyikenek elfogására vagy megölésére 80 ezer rubelnyi díjat tűztek ki.

Ebből magyarázható az illető parancsnok ellen intézett merénylet, mely szerencsére meghiusult.

Ez a hitványság is jellemzi a muszkák hadviselésének módszerét.

A tengeren.

A Hawke angol cirkálónak német tengeralattjáró által történt megsemmisítését hivatalosan is megerősítik. A norvég partvidék táján a Glitra nevű angol gőzöst szintén német tengeralattjáró naszád súlyesztette el. A gőzös legénysége a németek előzetes felszólításra, mentőcsónakon távozott a hajóról.

Muszkaberesség.

Hivatalos jelelentes szerint a Przemysltől délre folyó csatában főképp nehéz tüzéségünk vitte a szét.

A San alsó folyásán heves harcok fejlődtek ki, amelyek során az ellenséget több helyen a folyó nyugati partjára engedték átkelni, hogy ott megtámadhassuk és verhessük.

Az átkelt orosz csapatokat mindenütt a folyóhoz szorítottuk. Zavarost mellett **ezernél több foglyot ejtettünk.**

Hadseregünk egyes részei váratlanul Ivangorod alatt termettek és ott **2 ellenséges hadosztályt megvertek, 3600 orosz elfogtak, 1 zászlót és 15 gépfegyvert zsákmányoltunk.**

Elsülyedt monitor.

Temes nevű monitorunk egy sikeres hadműveletről való hazatértében a Száván ellenséges aknára került és elsülyedt. A hajó személyzetéből 33-an hiányzanak. A többi megmenekült.

Német győzelmek.

Az Yser-csatorna mentén elértük Dixmidendt. Délre csapataink előre nyomultak. Lilletől nyugatra támadásaink sikerrel jártak. Több helységet elfoglaltunk. A nyugati hadsereg arcvonalának többi részein nagyjában nyugalom volt. A keleti harctéren Augustowtól nyugatra az orosz támadásokat visszavertük. Több gépfegyvert zsákmányoltunk. A délkeleti harcterről érkező jelentések még nem szólnak befejezett tényekről.

A szerb harcterről

érkezett hivatalos jelentés szerint — a nagy szerb és montenegrói erőket e hó 22-én 3 napi elkeseredett harc után, a mokro-rogaticai út mindkét oldalán megvertük és gyors visszavonulásra kényszerítettük. Csapataink páratlan hősiességgel harcoltak, az ellenséget több egymás mögött megerősített állásból szuronyrohammal ismételtén kiűzték.

A pápa levele királyunkhoz.

A Temps egyik jelentése szerint XV. Benedek pápa állítólag írásban kérdezősködik Ő Felségénél, hogy mi módon lehetne a hadviselő államok között a békét helyreállítani

Nyomtatta és kiadja **BETEGH PÁL** könyvnyomtató in. Székelyudvarhelyt